Rauhanliiton lausunto valtion vuoden 2026 budjettiesityksestä

VaV / kunta ja hyvinvointijaosto

Lausuntopyyntö HE99/2025vp

0,1 promillea puolustusmenoista rauhantyöhön

Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2026.

Lausuntomme perustuu arvioomme yleisestä turvallisuustilanteesta. Rauhanliitto arvio, että varustelumenojen moninkertaistaminen, ja panostaminen lähinnä aseteollisuuden tukemiseen, ei tuo sitä turvallisuutta ja vakautta, jota sen kautta tavoitellaan. Talousarvioesityksestä ja siitä käydystä keskustelusta on merkillepantavaa, että siinä missä kaikessa muussa valtion varainkäytössä joudutaan nykytilanteessa tekemään äärimmäisen vaikeita ja tarkkaan harkittuja priorisointeja, niin puolustusvoimien suhteen näin ei ole. Sotilaallisen turvallisuuden menoille ollaan luomassa ylivaalien kantavaa rahoitusautomaattia – jonka hinta on se, että kansalaisten arkiturvallisuudesta tingitään niin vahvasti että se tulee syömään sitä niin kutsuttua, korkealle arvostettua, kansalaisten maanpuolustustahtoa pidemmän päälle ja ylipäänsä sitoutumista yhteisesti yhteiskuntaamme.

Käytännössä sotilaalliseen varustautumiseen käytettävät rahat otetaan valtiontalouden heikon tilanteen takia muilta hallinnonaloilta eli sosiaali- ja terveystoimesta, sosiaalietuuksista sekä koulutuksesta, kulttuurista ja kansaivnäisen yhteistyön tuesta. Erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan leikkaukset kohdistuvat heikoimmassa asemassa olevien ihmisten arkeen heikentäen heidän turvallisuuttaan. Lisäämällä sotilaalliseen turvallisuuteen käytettäviä määrärahoja heikennetään siten samalla maan sisäistä turvallisuutta.

1. Kokonaisturvallisuus ja resurssien kohdentaminen

Vuoden 2026 budjettiesityksessä yli kuuden miljardin euron tilausvaltuus puolustusmateriaalihankintoihin, joka on noin 15 kertaa suurempi kuin vuoden 2025 tilausvaltuus. Puolustusmenojen osuus BKT:sta nousee merkittävästi ja kokonaisuudessaan puolustusministeriön ensi vuoden budjetti on noin 6,5 miljardia euroa. Vaikka turvallisuustilanne Euroopassa on jännitteinen ja vaikeasti ennakoitava, on muistettava, että todellista kestävämpää turvallisuutta ei rakenneta asevarustelulla. Kaikki Eu maat eivät ole yhtä automaattisesti ilman keskustelua kannattamassa

Yhdysvaltojen nykyjohdon Euroopalle sanelemia puolustusmenojen BTK osuus-tavoitteita, ja sotilasmenojen huikeaa nostamista, niiden epärealistisuuden takia.

Rauhanliitto painottaa, että **kokonaisturvallisuuden** käsite sisältää sekä ulkoisen, että sisäisen turvallisuuden eli myös ilmastonmuutoksen hillinnän, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, eriarvoisuuden vähentämisen ja konfliktien ja väkivallan ennaltaehkäisyn. Näille kokonaisturvallisuuden osa-alueille ei budjettiesityksessä esitetä uusia voimavaroja vaan päinvastoin näistä osa-alueista leikataan.

2. Asevarustelu lisää valtion velkaantumista

Valtiontalous on budjettiesityksen mukaan edelleen alijäämäinen (8,7 miljardia euroa) ja ensi vuoden talousarvioesityksen mukaisesti alijäämä kasvaa ennätystasolle. Tämä on vastoin hallitusohjelman tavoitetta. Suuret puolustushankinnat kasvattavat menoja ja lisäävät valtion velkaantumista. Rauhanliitto katsoo, että **pitkällä aikavälillä turvallisuutta ei voida rakentaa velkarahoituksella**, joka heikentää entisestään väestön turvallisuudentunnetta. Turvallisuuden parantaminen voi perustua kansainvälisellä tasolla vain sääntöpohjaiseen yhteistyöhön sekä siihen, että kansallisella tasolla kaikki väestöryhmät kokevat oman asemansa ja arkensa turvalliseksi.

3. Turvallisuus vaatii myös kansalaisjärjestötoimintaa ja diplomatiaa

Suomen täytyy, ihan omien kansallisienkin intressiensäkin takia, puhua ja toimia kaikilla tasoilla rauhanomaisten ratkaisujen, oikeusvaltion ja avoimen yhteiskunnan toimivuuden varmistamisen puolesta. Konfliktien ratkaisussa on paneuduttava niiden juurisyihin eli käytännössä useimmiten ihmisten väliseen eriarvoisuuteen. Suomen ulkopoliittisen johdon painottama arvopohjainen realismi ei voi tarkoittaa sitä, että käytännön toiminnassa luovumme ihmisoikeuksista sekä tasa-arvoisesta ja oikeudenmukaisesta kohtelusta.

Turvallisuuspoliittisia ratkaisuja ei pitäisi rakentaa yhden kortin varaan eli budjettiesityksen mukaisesti lisäämällä vain sotilaallisia puolustusmenoja. Rauhaa edistetään myös käytännön rauhantyöllä, rauhanrakentamisella, sovittelulla, kriisien ehkäisyllä ja hallinnalla sekä kansainvälisellä diplomatialla, vahvistamalla ja puolustamalla kansainvälisiä sopimus- ja oikeusjärjestelmää, kansainvälisiä yhteistyön rakenteita kuten YK:ta ja panostamalla tavallisten ihmisten arkiseen turvallisuuteen eli inhimilliseen turvallisuuteen.

Rauhanliitto esittää, että budjetissa osa puolustushallinnolle osoitetuista määrärahojen lisäyksestä kohdistetaan seuraavasti:

- lisätään resursseja kansainväliseen sovitteluun, rauhantutkimukseen ja konfliktien ennaltaehkäisyyn,
- varmistetaan riittävä rahoitus kansalaisjärjestöjen rauhankasvatukselle ja kansainväliselle yhteistyölle,

- asetetaan mitattava tavoite rauhan- ja kehityspolitiikan rahoituksen kasvattamiseksi suhteessa bruttokansantuotteeseen.

4. Päätösten perusteita selkiytettävä ja esityksistä on tehtävä vaikutusarviot

Puolustushallinnon määrärahojen ennätyksellisen suurta kasvua perustellaan yleisen turvallisuustilanteen heikkenemisellä. Yksityiskohtaisemmat ja analyyttisemmat perusteet loistavat poissaolollaan. Tähän on kiinnittänyt huomiota myös useampi taloustieteilijä. Suomen varustelumenojen lisääminen näyttää seuraavan yleisen asevarustelun logiikkaa, jonka mukaan enemmän aseita merkitsee enemmän turvallisuutta. Tässä ei lainkaan oteta huomion sitä, että vastapuoli varustautuu saman logiikan mukaisesti eli kuvitellaan, että jos molemmilla osapuolilla on 10 panssarivaunun sijaan 100 panssarivaunua, turvallisuutemme muka parantuisi.

Eduskunnan on ennen ensi vuoden talousarvion hyväksymistä pyydettävä vaikutusarviot siitä, miten puolustusmenojen moninkertaistaminen

- vaikuttaa kriisien ennaltaehkäisyyn ja rauhanprosesseihin,
- merkitsee sisäisen turvallisuuden kannalta, kun muiden hallinnonalojen menoja leikataan,
- ihmisoikeuksien toteutumiseen, kun samanaikaisesti kehitysyhteistyön määrärahoja leikataan,
- vaikuttaa ilmastonmuutoksen torjuntaa sekä
- miten Suomen ulkopoliittinen profiili rakentuu suhteessa asevarusteluun ja rauhanrakennukseen.

5. 0,1 promillea puolustusmenoista rauhantyöhön

Rauhanliitto pitää strategisena virheenä sitä, että ensi vuoden talousarvioesityksessä keskitytään niin vahvasti vain asevaraisen turvallisuuteen. Kuten edellä on todettu, kokonaisturvallisuuden ihmisten arjen turvallisuus parantaminen edellyttää muitakin toimenpiteitä sekä kansainvälisellä että kansallisella tasolla. Tämä edellyttää sitä, että Suomi ei vaan puhu sääntöpohjaisesta kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä ja YK:n roolista, vaan myös panostaa siihen budjetissa. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja koulutuksen on varattava riittävästi voimavaroja siten, että kaikki väestöryhmät voivat kokea asemansa turvalliseksi.

Yhtenä tärkeänä toimenpiteensä Rauhanliitto esittää rauhanjärjestöjen valtion tuen palauttamista. Hallitus leikkasi aiemmin rauhanjärjestöjen tuen kokonaisuudessaan, mikä on heikentänyt yhteiskunnallista keskustelua inhimillisestä turvallisuudesta ja varustelutalouden rakentamisen mahdollisista haittavaikutuksista avoimeen yhteiskuntaan ja demokratian rakenteisiin. Leikkaukset heikentävät myös moniarvoista ja laajaa vuoropuhelua erilaisten yhteiskunnallisten näkemysten välillä.

Tasavallan Presidentti Stubb, totesi ETYK-juhlakonferenssissa Helsingissä kesällä 2025, että ”*katsomme kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan olevan osa Euroopan turvallisuusjärjestelmää kun menemme eteenpäin* ”

Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund on saanut pientä mutta olennaisen tärkeää valtiontukea pohjoismaisen käytännön mukaan sitten 1930-luvun, sotavuodet poikkeutena. Koko rauhanjärjestö-kentän valtionavustusten lakkauttaminen vuosi sitten oli hyvin äärimmäinen toimi Suomen historiassa.

Rauhanliitto ehdottaa,

> **moniarvoisen ja kulttuurisesti rikkaan kansalaisyhteiskunnan toiminnan kehittämiseksi rauhanliikkeelle ja rauhantyöhön osoitetaan jatkossa 0,1 promillea vuosittain puolustushallinnon budjetista. Tämä tarkoittaisi ensi vuonna noin 650 000 euron tukea. Tuki vastaisi kahden uuden hävittäjälentäjän kypärän hintaa.**
>
> **Esitämme konkreettisesti nyt, että valtionapu rauhanjärjestöille palautetaan budjettiin oikeusministeriön määrärahoihin 25.01.50 valtionavustuskohta, tästä on myös tehtyjä talousarvioesityksiä.**